בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 26

שבת פרשת בא

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

באיזה אופן נעשתה מכת בכורות

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

כאשר פרעה ממאן לשלח העם לאחר תשע מכות, משה רבנו מודיע לו על מכת בכורות:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר ה׳ כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרָיִם: וּמֵת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה:

אור החיים הקדוש מקשה מדוע הקב"ה אומר "ומת כל בכור" שנשמע כאילו תעשה המכה מעצמה, ולא אומר "והרגתי כל בכור" שידעו שהקב"ה עשה זאת?

ומתרץ האור החיים שני תירוצים:

תירוץ ראשון, משום שהקב"ה עצמו פועל רק טוב בעולם, ופעולת הרע עושים השליחים שלו, ולכן לא אמר "והרגתי" משום שנעשה ע"י שליח, למרות שנעשה ע"י רצון ה׳.

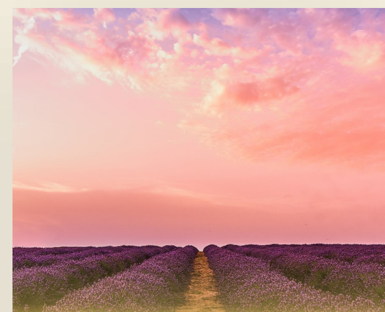
תירוץ נוסף ניתן לתרץ על פי המעשה במסכת שבת (לד ע"א), שמובא שם שרשב"י הרג אנשים ע"י הסתכלות בהם: "יהב ביה עיניה, ונח נפשיה". וכן בהמשך מסופר על רשב"י: "חזייה ליהודה בן גרים, אמר: עדיין יש לזה בעולם? נתן בו עיניו, ועשהו גל של עצמות".

וקשה איך ראיה של צדיק יכולה לעשות רע, והרי כתוב (משלי כב): "טוב עין הוא יבורך", ועוד שרשב"י עצמו ציין בספר הזהר (ח"ג רי"א) שדוקא רע עין מזיק ע"י עינו, כי הוא חלק הרע?

האור החיים מבאר תחילה שלכל רע שבעולם צריך שיהיה לו גם דבר טוב שהוא שנותן לו את החיים, שהרי בדברים הרעים אין חיים אלא מוות ואין לדבר רע כל אפשרות לחיות ובודאי שלא להתנועע וללכת, ולכן בהכרח שגם בדבר רע יש גם חלק הנקרא "חיים" והוא מחלק הטוב.

על פי יסוד זה גם מתבאר מה שכתוב בסוכה (נב ע"א): "דרש רבי יהודה: לעתיד לבא

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

דברים במחשבה
השפעה על עם ישראל

פתרון החידה הקודמת
בפני כמה מברך הגומל

החידה השבועית
הולך בדרך לעניין ברכת הגומל

השפעה על אוכלוסייה חילונית

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

כחלק מתהליכי התשובה הכבירים שהעולם הכללי ובפרט עמ"י עוברים במהלך הדורות וביחוד בתקופה הנוכחית, ניתן לחזות במציאות מיוחדת ומעוררת התפעלות אשר מתרחשת תדיר לנגד עינינו. ציבורים מגוונים ושונים חיים זה לצד זה, ונפגשים אלו עם אלו בהזדמנויות כאלו ואחרות. חלק מהמפגשים המופלאים הללו, הם מפגשים בין הציבור המוגדר שומר תורה ומצוות לבין הציבור החילוני. כחלק משגרת החיים הזו שהולכת ומתעצמת לאורך השנים, המפגש והשיח בין חילונים לדתיים הופך לדבר שבשגרה. מפגשים אלו יכולים להתרחש בכל מקום ובכל זמן, החל ממפגש אקראי במטבחון המשותף במקום העבודה, בעת השירות הצבאי וכדו', ועד למפגשים אקראיים בתור ארוך ומייגע המזדחל לאיטו בדרך אל תשלום בקופת הסופר.

למפגשים הללו ולדברים הנאמרים בה, ישנה חשיבות רבת היקף, שכן יכולים הם להפגיש בין תרבויות שונות לחלוטין, ולהפגיש אף אנשים המרוחקים עד מאד באורח חייהם משמירת תורה ומצוות, עם עולם הקדוש הנשגב.

מפאת החשיבות האיתנה הזו, ולאור המציאות המיוחדת אשר נתונים אנו בתוך ציריה, צריכים אנו מעט לתת את הדעת על נושא השיח בין חילונים לדתיים, ועל דרך ההשפעה הראויה על עולמם, לאור דברי חכמי ישראל לאורך הדורות.

הדור דורש תורה גדולה:

כצוהר לנושא החשוב והעוצמתי נעיין בקצרה בדבריו הנפלאים והמעוררים של הרב קוק זצ"ל (מאמר הדור):

"ודור בעל רוח גדול חפץ ומוכרח לחפוץ, בכל מקום שהוא פונה, לשמע דברים גדולים. ועיקר הגדולה של הדברים, הוא שיהיו מסוימים ומבוררים, עם גדלם רחבם והקיפם. המטרות היותר פנימיות, שהשרשרת של כל החיים המוסריים, הדתיים והלאומיים, וכל התלוי בהם, אחוזה בהן, תהיינה מבוררות לפניו, עד כמה שהוא יכול לשער ועד כמה שכח ברורו יכול להגיע. ומה שלא יוכל להגיע ולברר,

מכל-מקום יחפוץ למצוא בהם רגש והלך נפש, למען ימצא חיים בלבבו בזיו גדלם והדרם. והדברים הנמוכים והפשוטים לבדם, אע"פ שהם מלאי אמת וצדק, לא יספיקו לו, לא ימצא בהם מנוח."

בדברים הללו מלמדנו הרב זצ"ל יסוד חשוב ומרכזי. הדור שאנו חיים בתוכו הוא דור גדול ונפלא, דור אשר יש בו תכונה רחבה ועמוקה של גדלות רוחנית פוטנציאלית. ביכולתו להעפיל אל מדרגות רוחניות גבוהות כיאה לתקופת הגאולה השלימה אשר מתקרבים אנו אליה יותר ויותר עם כל יום שעובר. מתוך ההבנה העמוקה בגדלותו של הדור באופן פוטנציאלי, מסביר הרב, שעל מנת להשפיע על הדור צריכים אנו להעניק לו תורה גדולה התואמת אל המעלה הגבוהה אשר דורשת נשמתו.

לפיכך, לא תועיל לו לדור התורה הגלותית לבדה, תורה אשר ידע רב לה בפרטים, אך איננה עסוקה בשאלות עמוקות, המביאות את האדם להבנה עמוקה כיצד התורה היא האמת המוחלטת במציאות, וכיצד היא "כוללת את כל הטובות שבעולם". דברי תורה והשקפה המבוססים על רגש כהה, או הפחדות שאינן מבוססות על הבנה עמוקה איננה יועילו לדור הגדול. אלא דברי עומק מתוך מעיינה הנסתר של התורה, הם אלו אשר יובילו את הדור להפנמה עמוקה בגדולת התורה ובאמיתות ההשגחה האלוקית.

מתוך דבריו של הרב, ניתן לראות שהמפגש והשיח אף אם הוא מתרחש לרגע חטוף בלבד, צריך להתמקד בהנגשת עומק תפיסת התורה לאלו אשר התרחקו מצור מחצבתנו. צריכים אנו להראות להם כיצד התורה תואמת היא לאידאלים העליונים אשר מתגלים מנבכי נשמתם, ואף יותר מכך, האידאלים הללו מקורם בתוך תורת אומתנו.

עסוקה בדברים עמוקים המותאמים לנפש הדור אינה משפיעה באופן ניכר על השומעים. לעיתים נדמה שאין כל אפשרות להשפיע על עולם השומעים, שכן נתונים הם תחת מעטה עב של תפיסותיהם, אשר אינו מאפשר לדבר שאינו תואם את השקפת עולמם לחדור את מחיצותיו העבותות. א״כ, אף התורה העמוקה אשר מציב הרב כפתרון עבור בני הדור איננה מצליחה לגשת אל עומק נשמתם.

לאור זאת לכאורה ישנו מקום לומר שאין כל טעם בשיח שכזה, שכן אין ביכולתנו לגשת אל עולמם ולהשפיע על השקפתם!

שיחה אחת איננה מספיקה:

אלא שכעת נבקש להתבונן בדבריו של ״הנועם אלימלך״ (פרשת בא) המורה לנו שעל אף שכלפי חוץ נדמה בעינינו כאילו אין כל השפעה על עולמם של בני שיחנו ע״י שיחות בודדות, מ״מ ישנה חשיבות עליונה להמשיך ולהשמיעם את לקחי עומק תורתנו תדיר. נעיין בקצרה בדבריו:

> ״הנה בראות הצדיק נפלאות הבורא או כשישמע מחבירו הצדיק דברים קדושים אזי הוא מתלהב בעבודת הבורא יתברך ויתעלה, מה שאין כן הרשע אף כשרואה נפלאות או שהצדיק מדבר אליו פעם אחד אזי הוא חוזר לפי שעה אבל אינו מתקיים בקרבו איזה זמן והוא ככלב שב אל קיאו: אבל כשהצדיק מדבר אליו יום יום או בראותו נפלאות הבורא יום אחר יום יכול להיות מתקיים בידו זמן רב״

מסביר הנועם אלימלך יסוד חשוב ומרכזי. כאשר אדם ירא שמים נפגש עם נפלאות הבורא, או לענייננו עם התורה הגדולה שעליה דיבר הרב קוק זצ״ל, מיד הדברים הגדולים הללו משפיעים עליו, ומייצרים בקרבו העמקה של הבניין האמוני וההשקפתי שכבר קיים בו מיסודו. לעומת זאת, כאשר אדם חילוני אשר עולם האמונה מרוחק עד מאד מהשקפת עולמו, ניפגש עם תורה גדולה ורוחנית אשר ביכולתה להביא מזור מחיה לנשמתו הצמאה, אין ההשפעה מופיעה ומתרחשת ע״י מפגש אחד או מפגשים בודדים. בשלב הראשון, ישנו צורך ממשי לבקוע ולו במעט את מעטה השקפתו אשר מונע מאורה של תורת הגאולה להבלע בלבבו. אשר על כן, יתכן ולא נראה כל השפעה ע״י שיח או מפגש אחד.

אולם מלמד אותנו הנועם אלימלך, שע״י מפגשים רבים ועמוקים, אשר יחדירו שוב ושוב את יסודות האמונה ואת עצם הכרת האלוקות בצורה אמיתית ונכונה, אט אט יבנה בקרב בן שיחנו בניין אמוני עמוק ויסודי. כל מפגש ומפגש, יבקע מעט את החומה האטומה אשר הצטברה סביב עולמו הרוחני וגדרה את נשמתו במחיצות עבותות, עד כי תצליח הקדושה לסלול מסילות עמוקות ללבבו.

השיח משפיע גם עלינו!

ולא די בזה, אלא ממשיך הנועם אלימלך ומלמדנו יסוד חשוב והכרחי לא פחות:

> ״כשהצדיק רואה נפלאות ה׳ פעם אחד אזי מתלהב לבו זמן רב וכשיחזור ויראה עוד נפלאות אזי בא למדרגה יתירה לספר גדולותיו יתברך לדורי דורות״

החשיפה שוב ושוב אל עניינים אמוניים עמוקים, איננה מטיבה רק עם עולמו של זה המרוחק מתורה ומצוות בלבד, אלא אף בנפשו של האדם המאמין אשר מבקש להפוך את בר שיחו לשותף עמו בעבודת ה׳, אף בקרבו תיבנה האמונה בצורה חזקה הרבה יותר. מפעם לפעם ומשיחה לשיחה עם בני שיחנו שנשבו אל תרבויות לא לנו, נצליח לבנות אף בקרבנו פנימה בניין חזק ועוצמתי אשר ייתן את אותותיו על חיינו לדורי דורות ולנצח נצחים.

לסיכום:

על מנת להשפיע בצורה חזקה ואיתנה, צריכים אנו לפעול בצורה עקבית ומתונה, אשר אט אט תיבנה בנפש שומענו יחס ראוי ונכון אל הקודש, כפי התאמת נשמתם. אל לנו להתייאש אחר שחווינו אי קבלה מצדו של בר שיחנו פעם אחת ואף כמה וכמה פעמים, אלא עלינו להמשיך בצורה עקבית העולה מעלה מעלה, במעלה ליבו של בר שיחנו. וכך נצליח לבנות בניין רוחני טהור הן בקרב שומעינו והן בתוכנו פנימה.

שנזכה בעז״ה, לתשובה השלימה שלנו, ושל עם הקודש בכללו, תשובה עמוקה ורחבה אשר הרצונות האלוקיים הן הן יהפכו ללחמנו התמידי.

בפני כמה מברך הגומל?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא ברכות דף נד עמוד ב

אביי אמר: וצריך לאודויי קמי עשרה, דכתיב: וירוממוהו בקהל עם וגו'. מר זוטרא אמר: ותרין מינייהו רבנן, שנאמר: ובמושב זקנים יהללוהו. מתקיף לה רב אשי: ואימא כולהו רבנן! – מי כתיב בקהל זקנים? בקהל עם כתיב. – ואימא: בי עשרה שאר עמא, ותרי רבנן! – קשיא (קשה למי שסובר שלא צריך עשרה ועוד שני חכמים). רב יהודה חלש ואתפח, על לגביה רב חנא בגדתאה ורבנן, אמרי ליה: בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא. אמר להו: פטרתון יתי מלאודויי (איני צריך לברך עוד הגומל שכן ברכו במקומי). והא אמר אביי: בעי אודויי באפי עשרה (והרי צריך להודות בפני עשרה אנשים)! – דהוו בי עשרה. והא איהו לא קא מודה! – לא צריך, דעני בתרייהו אמן (מדובר שענה אמן אחר ברכתם).

בפני כמה עליו לברך ברכת הגומל,

נחלקו הראשונים:

רי"ף, רמב"ם- בפני עשרה ושנים מהם חכמים.

תוספות, רא"ש- כתבו על הסוגיא "ואמר מר זוטרא והוא דאיכא תרי רבנן מינייהו דכתיב ובמושב זקנים יהללוהו, ופריך ואימא עשרה ותרי רבנן קשיא", שמכיון שהגמרא נשארה בקושיה ולא פשטה את הספק, יש להחמיר וצריך גם עשרה אנשים וגם שני תלמידי חכמים.

והב"י כתב שהרמב"ם וסמ"ג סוברים שמכיון שהוא דין דרבנן יש להקל, ויש להוכיח כן מהגמרא לגבי עובדא דרב יהודה חלש וכו' והא אמר אביי צריך לאודויי באנפי עשרה, ומהדרינן דהוו בי עשרה, אלמא דבעשרה לחוד סגי.

שבבירך בפחות מעשרה:

טור- אם בירך אפילו בפחות מי' א"צ לחזור ולברך, שמכיון שלשון צריך להודות בפני עשרה הוא דוקא לכתחילה אך בדיעבד יוצא ידי חובה.

אך הב"י כתב שאין דיוקו של הטור נראה, ולהפך מכך שהגמרא כתבה וצריך משמע שיש עיכוב בדבר וצריך לחזור ולברך. וכן מוכח מדברי רבינו יונה בסעיף הבא.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק כרמב"ם וסיעתו ולענין אם בירך בפחות מעשרה הביא שיש אומרים שיצא ויש אומרים שלא יצא וכתב שטוב לחזור ולברך בלא שם ומלכות: "צריך לברך ברכה זו בפני יו"ד, ותרי מינייהו רבנן, דכתיב: וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו (תהילים קז, לב), ואם לא שכיחי רבנן, לא יניח מלברך; ונהגו לברך אחר קריאת התורה, לפי שיש שם עשרה; ואם בירך בפחות מעשרה, יש אומרים שיצא, ויש אומרים שלא יצא, וטוב לחזור ולברך בפני עשרה בלא הזכרת שם ומלכות."

המ"ב (ח) ביאר שדעת מי שאומר שיצא אם בירך בלא עשרה הוא משום שהוא סובר שעיקר עשרה אינו אלא למצוה, ולכן אם יודע שלא יזדמנו לו עשרה, יברך בלא עשרה אפילו לכתחילה.

ובהלכות הרא"ה כתב שעלכ"פ ימתין שלושים יום, שמא יזדמנו לו עשרה כדי שיוכל לקיים את המצוה כהלכתה, אך יותר מ30 יום לא ימתין.

והחזו"ע (עמ' שמא) כתב שלדידן אם אין לו עשרה לא יברך כלל משום סב"ל ואפילו אם יעברו שלשום יום כל שיאן שם עשרה לא יברך.

עוד כתב המ"ב (ט) שהטעם שיברך בלא הזכרת שם ומלכות הוא משום דספק ברכות להקל.

גאולה מהפטרה פרשת בא ירמיהו מו יג

הרב מאור תורג׳מן / יו״ר מכון יגדיל תורה

״הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה, אֶל-יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא--לָבוֹא, נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל, לְהַכּוֹת, אֶת-אֶרֶץ מִצְרָיִם״

כמו בפרשת השבוע גם בהפטרה הקב״ה מבקש לסגור חשבון עם שונאי ישראל ,המצריים.

״כְּלֵי גוֹלָה עֲשִׂי לָךְ, יוֹשֶׁבֶת בַּת-מִצְרָיִם: כִּי-נֹף לְשַׁמָּה תִהְיֶה, וְנִצְּתָה מֵאֵין יוֹשֵׁב.״

הנביא ירמיהו מנבא למצרים למכה קשה . הממלכה המצרית היא דורסנית ובעלת שאיפות אימפריאליסטיות . הם רצו לכבוש ארצות רבות ולהטיל עליהם מיסים קשים ,כמו שעשו בעבר,אבל הנביא אומר כי לא עוד !!

הקב״ה ישפיל אותם עד עפר ,ולא רק שיפסידו בקרבות והפחד ישתק אותם, גלות היא מנת חלקם :

״כִּי-בְחַיִל יֵלֵכוּ--וּבְקַרְדֻּמּוֹת בָּאוּ לָהּ, כְּחֹטְבֵי עֵצִים. כָּרְתוּ יַעְרָהּ נְאֻם-יְהוָה ״

הצבא הבבלי ילחם במצרים וינצח אותם .הנביא ממשיל את הבבלים לחוטבי עצים , העץ לא מחזיר מאבק לחוטב העצים. הוא עומד חסר ישע וחסר אונים לנוכח נפילתו

כך גם המצרים יעמדו חסרי ישע כנגד הצבא הבבלי של נבוכדראצר .

ומה הקשר לישראל ? מצרים התנהלה כמשענת קנה רצוץ כלפי ישראל .מצד אחד הם דחפו את המלך צדקיהו למרוד בבבל ולכשהגיעה העת המצרים קיבלו רגליים קרות ולא עזרו לישראל.

וכמו שאמר הנביא הם יענשו קשות א.בתבוסה קשה ונוראה ב. בגלות (טרנספר)

״וּנְתַתִּים, בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם, וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל, וּבְיַד-עֲבָדָיו; וְאַחֲרֵי-כֵן תִּשְׁכֹּן כִּימֵי-קֶדֶם, נְאֻם-יְהוָה.״

הקב״ה אומר :אני אתן את הכח לנבוכדראצר לנצח את

מצריים ואחרי כן ישובו המצריים כימי קדם למולדתם . בכל קנה מידה היסטורי הענין אינו ברור מאליו שהרי לא היה עם מעולם שש לארצו לאחר גלות,ולכן ההבטחה האלוקית למצרים היא תקדימית ומופלאה.הנבואה אכן התממשה ומצרים חזרו לארץ מולדתם .

זה קרה לעם המצרי וזה קרה לעוד עם ... **וְאַתָּה אַל-תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, וְאַל-תֵּחַת יִשְׂרָאֵל--כִּי הִנְנִי מוֹשִׁעֲךָ מֵרָחוֹק, וְאֶת-זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם; וְשָׁב יַעֲקוֹב וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן, וְאֵין מַחֲרִיד.**

עם ישראל , אחרי חורבן בית ראשון ,יצא לגלות .העם היה שבור ברוחו וירמיהו הנביא מבקש להפיח רוח תקווה בעם הנצח : אתם עוד תחזרו .

אחרי שהתממשה נבואת ירמיהו ועם ישראל חזר לארץ לבנות את בית המקדש השני,נשארה הנבואה של חזרה לציון רלוונטית.הכיצד?כי גם בתקופת בית שני היתה היתכנות לגלות נוספת ולצערנו היא אכן קרתה ,ולכן השאירו חז״ל את הנבואה כרלוונטית עד לימינו.וגם כאן הנבואה התממשה והעם חזר אחרי כאלפיים שנה לארצו. **אַתָּה אַל-תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, נְאֻם-יְהוָה--כִּי אִתְּךָ, אָנִי:**

לאור נבואה זו יש בנו את הכוח והבטחון להביט לעתיד במבט אמוני יותר בתקווה חזקה שה׳ יתברך יאבד את שונאינו ונדע ביטחון בארצנו כי אף זה חלק מהנבואה.

וכמו שהחלק הראשון התממש כפלא -כך אנו בטוחים שאף החלק השני יתגשם ויהיה לפלא ממש .

שבת שלום.

שאלת השבוע

האם אדם שהולך מעיר לעיר עליו לברך ברכת הגומלל?

ר' שמעון פרץ—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

<< המשך הדבר תורה מעמוד השער <<

מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים" - מה שייך שחיטה למלאך שהוא רוחני? אלא שהכוונה שהקב"ה יסיר ממנו את החלק הטוב שמחייה אותו, וזו היא בעצם שחיטתו.

כלל חשוב נוסף, כל מקור של דבר ישאף לדבר שהוא מינו לשאוב אותו אליו, ובאופן זה מתרחש בירור ניצוצות קדושה מהעולם ע"י נשמות ישראל והתעסקותם בתורה. ויש יכולת לצדיקים הגדולים ע"י הסתכלות באדם רשע לברר ממנו ולהוציא את כל כח החיוני שלו, שהוא בחינת הטוב באמצעות ראיה דקה שהם מביטים בעין חכמה.

אור החיים מבאר שמצינו כדוגמתו בעולם אבן שנקראת "אבן שואבת" שהיא מושכת אליה ברזל. על פי הדברים האלו ניתן לתרץ מדוע במכת בכורות לא נאמר "והרגתי" אלא "ומת כל בכור", שע"י שהקב"ה יעבור בתוך מצרים, ימות מעצמו כל בכור, וכמו נתינת עין של חכמים ברשעים שעל ידי הסתכלות זו עושים אותם לגל של עצמות שמוציאים את החיוניות מהם, כך הקב"ה, ע"י שיעבור שם, יפריד מהם את כל הנשמות של הבכורות. ומה שנאמר "כל בכור" להגיד שלא תצא רק הנפש מהגוף אלא גם בחינת הנפש שלהם תמות. לומדים מכאן שגם בדבר שהוא רע מיסודו מסתתר בהכרח גם מהטוב, ואסור לצדיק להתבלבל ולטעות אחריו, אלא לדעת לברור ממנו את הטוב ולברוח מהרע שבו.

שבת שלום!